

Renesansa-ponovno rojstvo, začne se novi vek, ločitev umetniških vsebin; razumevanje sveta se opira na razumsko dojetje; v središču sta človek in narava; nastopi v It in s Evropi hkrati; umetniki se posvečajo portretu, anatomiji, okolju

-razvije se zaradi presežkov mest- vlagajo v umetnost

-umetnine naročajo tudi premožni meščani; umetniki začnejo ustvarjati po lastnem vzgibu

-opredelitev umetnika kot genija

ITALIJA

-meceni- družina Medici, Strozzi v Firencah, Visconti v Milanu, Este v Ferrari, Gonzaga v Mantovi

-renesansa se odvrne od gotske u. in jo označi kot barbarsko; obrne se k življenju svojega časa- umetnost je bila sredstvo za zorenje človeka

-obdobja: zgodnja renesansa (1420-1500), visoka renesansa (1500-1525), pozna renesansa/manierizem (1525-1600)

-umetnina mora izražati natančen sistem pravil o harmoniji in razmerjih -antična misel o skladnosti med človekom in svetom (vitruvijev človek), razmerje zlatega reza in skladnost med geometrijskimi liki

ARHITEKTURA

-na razvoj arhitekture je vplivalo odkritje Evklida (Elementi) in Vitruvija (10 knjig o arhitekturi)-stebni redi, povezanosti arhitekturnih členov, zlatem rezu, skladnosti med arhitekturo in človekom (izhodišče za teorijo renesančne umetnosti)

-Firence- obuditev antičnega duha, uveljavijo se nekateri antični motivi (slavolok, antični stebni red), antična misel o skladnosti med človekom in svetom

(vitruvijev človek), razmerje zlatega reza in skladnost med geometrijskimi liki;

-načelo simetrije in središčne kompozicije, uravnovešanje med vodoravnimi in navpičnimi smermi

-novosti: cerkev s centralnim tlorisom in mestna palača

-arhitekti: Filippo Brunelleschi (San Lorenzo, Firenze), Michelozzo Michelozzi, Leon Battista Alberti (palača Rucellai v firencah) in Donato Bramante (tloris za cerkev sv. pavla v rimu)

arhitektura manierizma

-nove kombinacije klasičnih prvin

-dvorišče z vrtovi, stopnišča in prehodi; podeželske vile (dvorec zunaj mesta)

-arhitekti raziskujejo izrazno moč nasprotij: zaprtega stavbnega telesa in kolonad pred njim, svetlobe in sence,..

-Andrea Palladio - vse je opredelil z zlatim rezom in klasiko

KIPARSTVO

-hoteli so doseči antične mojstre in zvesto posnemati naravo- pripelje do idealiziranega realizma

- prostostoječi kipi golih teles prvič po antiki, portret, konjeniški spomeniki
- obla, samostojna plastika in relief; čaščenje kulta osebnosti, lepotni ideal (idealizirane osebe)
- natančno raziskovanje človekovega okostja in mišičja
- konec 15.st so dela odsevala nemir (notranja napetost in zunanja vihravost)
- kiparji: Lorenzo Ghiberti: najbolj cenjen kipar, naročilo za izdelavo vrat na krstilnici stolnice (to naročilo velja za začetek renesanse; S vrata- nova zaveza- deteljčaste plošče, V vrata-stara zaveza- kvadratne plošče)
- Donatello (Sv. Jurij, David za Medičejce, Gattamelata- idealiziran konjeniški kip); Andrea del Verrocchio (David, Vojskovodja Colleoni- konjeniški kip), Michellangelo

kiparstvo manierizma

- prestopi "klasičnost" zgodnje renesanse
- mestni spomeniki, vodnjaki, sklopi parkovne plastike z mitološkimi in fantazijskimi bitji
- vplivalo je odkritje helenističnih kipov (laookontove skupine)
- gibkost, dinamičnost in prodiranje v prostor
- pretiravanje, feminizacija moških teles, iskanje zvitosti (figura serpentinata), prepletenost teles, poudarjanje nestabilnosti, grotesknost

SLIKARSTVO

- hoteli so doseči antične mojstre
- slika bi morala vsebovati duhovno in zunanjo skladnost ter lepoto in vsebovati tudi "invenzione" (zgodba z moralim poudarkom)
- motivi: krščanske vsebine, svetopisemske in mitološke zgodbe, sodobna zgodovina, pastoralni motivi, žanrski motivi
- portret

- zgodnja renesansa- Firenze, viskoka renesansa- tudi Benetke in Rim

zgodnjerenesančno slikarstvo

- spoznanja matematike, filozofije, ... znanje ki ga mora slikar obvladati
- preptičljivost človeških oseb (anatomija) in gibanja, naravno okolje, natančnost osvetlitve in zvestoba detalju
- linearna perspektiva, kompozicija (tektonska z zmernim gibanjem; večinoma trikotna, krožno gibanje; močne barve, lepotni ideal (razmerja)
- slikarji: Piero della Francesca (legende o svetem križu-freska; portret Battista Sforza in žena- zelo realistično vendar idealizirano), Paolo Ucello, Masaccio (davčni novčič-novo pojmovanje prostora, realizem, naravno svetlobo), Andrea Mantegna, Sandro Botticelli (rojstvo venere, pomlad)

poznorenesančno slikarstvo

-dramatično- nenadni zasuki, pregibi, skaršave, ostra svetloba, žive kontrastne barve, nelogična prostorska razmerja (beg v prostor ko smo hkrati soočeni z 2 oddaljenima prizoriščema)

-slikarji: Tiziano, Veronese, Tinoretto (Benetke); Michelangelo (Rim in Firence); mlajši- Rosso Fiorentino, Pontormo, Parmigianino (madona z dolgim vratom), Bronzino

SEVERNA EVROPA

arhitektura-opirala se je na starejšo tradicijo (gotika v Nemčiji; v Franciji gradovi ob vodi in meščanske hiše-naklonjenost do klasične um.)

kiparstvo-slogovno kot gotika, le vsebinsko se spremeni (posvetni in mitološki motivi, portreti), kasneje tudi upodabljanje človeka

-kiparji so potovali v Italijo in prenesli pridobljeno znanje domov

-Francija- grad Fontainebleau (višek), Nemčija- dvor Maksimilijana 1. Habsburškega

-značilnosti: umetnost, težavne kompozicije, prefinjenost, razkošje, zapletene alegorije

slikarstvo-dolgo ohranja tradicijo gotskega slikarstva (zunanje poteze in vsebina)

-do spoznanj o anatomiji in perspektivi so prišli z opazovanjem

-teme: krščanski nauk, vsakdanje življenje

-portret

-manierizem- umetelne kompozicije, beg v prostor, serpentinasto figuro...

-Nizozemska: pozornost do detajla, portretna in prostorska zvestoba, prikriti simbolizem, vsakdanje življenje (žanr)- Pieter Brueghel

-Nemčija: vpliv italijanskega slikarstva, teorije o proporcih in perspektivi

-slikarji: Jan Van Eyck (Gentski oltar- krilni oltar ki slavi Kristusa in njegovo trojno naravo: človek, sin Marije, Vladar nebes, jagnje), Albrecht Durer (4 apostoli- 4 svetniki kot 4 temperamenta, 4 starosti, 4 letni časi, 4 elementi), Hans Holbein, Matthias Grunewald (križanje-relief), Bosch, Pieter Bruegel (kmečko življenje)